MONIKA KWIECIEŃ

Uniwersytet Warszawski (Warszawa, Polska)

Oficjalizmy jako środek leksykalno-stylistycznej modernizacji przekładu biblijnego (na przykładzie Ewangelii Marka w Ekumenicznym Przekładzie Przyjaciół)

Prezentacja analizowanego przekładu

Przedmiotem analizy oficjalizmów jako źródła stylistycznej modernizacji współczesnego stylu translacji biblijnych jest Ewangelia według św. Marka w tłumaczeniu nieoficjalnego zespołu ekumenicznego, który tworzą: prawosławny abp Jeremiasz Jan Anchimiuk, pastor Mieczysław Kwiecień oraz dwaj katolicy – ks. Michał Czajkowski i Jan Turnau.

Ewangelia Marka była pierwszą księgą nowotestamentową przełożoną przez to grono. Dla odróżnienia się od późniejszej o kilkanaście lat inicjatywy oficjalnego przekładu ekumenicznego, podjętego z inspiracji Towarzystwa Biblijnego w Polsce, tłumacze nadali swojemu przedsięwzięciu nazwę: Ekumeniczny Przekład Przyjaciół.

Ewangelię Marka tłumaczono w latach 1982–1984, ale wydano ją dopiero w 1993 roku. Ponieważ w roku 2012 ukazał się przekład całego Nowego Testamentu, przedmiotem analizy jest wersja Ewangelii Marka w nim zawarta, ponieważ w tej edycji wprowadzono ważne zmiany leksykalne (dalej skrót: Mk EPP).

Jak czytamy we wstępie do I wydania, tłumacze dążyli do tego, by przekład „operował językiem współczesnym, co nie znaczy *nowoczesnym*, co nie znaczy, że jakimś dziennikarskim żargonem. (...) Staraliśmy się o maksymalną wierność oryginałowi, nawet tam, gdzie dosłowne tłumaczenie jest dla niektórych szokujące. (...) Nie uważamy, by tego rodzaju rozwiązania były jedynie słuszne, sądzymy jednak, że wzbogacają wiedzę o tekście Biblii, oddzielonym od czytelnika barierą językową” (Turnau 1993: 4–5, wyróżnienie autora – M. K.).

Co zaś tyczy się odbioru tej translacji przez czytelników, warto przytoczyć informację następującą: „Ewangelia św. Marka (dwa wydania w łącznym nakładzie 9 tys. egzemplarzy) wzbudziła żywe reakcje w kręgach młodzieży z różnych Kościołów chrześcijańskich oraz – co było dużym zaskoczeniem – wśród zakonnic katolickich prowadzących pracę katechetyczną w szkołach średnich” (Kwiecień 2013: 188).

Oficjalizmy w Ewangelii Marka EPP

Styl urzędowo-administracyjny jako jedna z odmian funkcjonalnych polszczyzny doczekał się wielu opracowań, w których omówiono także jego przemiany i wewnętrzne zróżnicowanie¹. Liczne są również prace poświęcone polskiemu stylowi biblijnemu, a zwłaszcza ocenie środków językowych, wykorzystywanych do jego leksykalno-stylistycznej modernizacji w różnorodnych – oficjalnych i prywatnych – translacjach z końca XX i początków XXI stulecia.

W prywatnym ekumenicznym tłumaczeniu Ewangelii według św. Marka znalazło się kilkanaście wyrazów i zwrotów, które należą do stylu urzędowo-administracyjnego. Ponieważ słownictwo z tego rejestru językowego zaczęło się szerzyć we współczesnych przekładach biblijnych, warto przyrzeć się zasadności użycia tych oficjalizmów. W tekście Mk EPP pełnią one różne funkcje – z dobrym lub niedobrym skutkiem.

W prezentowanej tu analizie punkt odniesienia stanowią trzy oficjalne, konfesyjne tłumaczenia Pisma Świętego, z którymi tłumacze porównywali swój tekst: Biblia Tysiąclecia (BT), Biblia Poznańska (BP) oraz Biblia Warszawska (BW).

Ciekawą propozycją przekładową jest słowo *pełnomocnictwo*, brzmiące może nieco zbyt współcześnie, innowacyjnie jednak nawiązujące do tłumaczeń tradycyjnych: „Nauczał bowiem jako obdarzony pełnomocnictwem, a nie jak znawcy Ksiąg” (Mk 1,22; BW, BP – „nauczał ich jako moc mający / z mocą”). Mniej nacechowany stylistycznie, a równie trafny byłby przekład: *obdarzony autorytetem*, komentarz ewangelisty dotyczy bowiem autorytetu mesjańskiego Jezusa.

Odważnie i współcześnie przetłumaczono fragment Mk 3,21: „Gdy to doszło do Jego rodziny, przyszli, aby Go *ubezwłasnowolnić*, mówiono bowiem: – Zwariował!”. Tłumacze biblijni przekładają to miejsce rozmaicie. BW tłumaczy „pochwycić” i „odszedł od zmysłów”, BP – „powstrzymać” i „stracił rozum”, C. Miłosz – „uprowadzić” i „postradał rozum”, R. Brandstaetter – „obezwładnić” i „oszalał”, a filologiczny przekład interlinearny – „chwycić” i „doprowadził się do szału”.

Tłumacze Mk EPP zdecydowali się na wybór terminu prawnego *ubezwłasnowolnić*, by unaocznić, jak dramatyczne kontrowersje budziło wystąpienie Jezusa. Przekład ten mówi nie o motywacji wewnętrznej Jego rodziny, lecz o reakcji na ferment wokół Jego osoby (przeciwną wykładnię ma Biblia Warszawsko-Praska, stąd też wyjątkowo łagodne *upomnieć*: „A gdy dowiedzieli się o tym Jego bliscy, poszli, żeby Go upomnieć. Mówili bowiem między sobą: Postradał zmysły”). Wyjaśnienie postępowania krewnych Jezusa jest w pozostałych tłumaczeniach, poza wersją Brandstaettera, wyrażone ogólnie (w mowie zależnej lub niezależnej), Mk EPP natomiast jak gdyby przytacza wprost potoczną, a więc tym drastyczniej brzmiącą opinię współczesnych o Jezusie. Brzmienie to jest najradykałniejsze ze

¹ Wśród przeglądowych ujęć najnowszych można wymienić m.in. opracowania D. Zdunkiewicz-Jedynak (2008), M. Wojtak (2012), E. Malinowskiej (2013).

wszystkich translacji również dlatego, że przełamuje konwencję mówienia o Jezusie w polskich przekładach biblijnych.

Dążeniem do znalezienia współczesnego „ekwiwalentu egzystencjalnego” można tłumaczyć także obecność urzędowych zwrotów: *wydać świadectwo zdrowia* („– Idź prosto do kapłana, niech ci obejrzy, (...) aby ci wydano świadectwo zdrowia” – Mk 1,44) i analogicznie *wydać świadectwo rozwodu* („Mojżesz pozwolił odesłać żonę, wydając świadectwo rozwodu” – Mk 10,4). Są one w pewnej mierze uzasadnione mocą prawną orzeczenia, od którego zależało miejsce człowieka w ówczesnym społeczeństwie lub poza jego nawiasem. Inne translacje przekładają tu odpowiednio: „Idź pokaż się kapłanowi i złóż za swe oczyszczenie ofiarę, którą przepisał Mojżesz, na świadectwo dla nich” (BT, podobnie BW, BP) oraz „Mojżesz pozwolił napisać list rozwodowy” (BT, BW, BP; jest tu mowa o dokumencie zwanym *get*, zob. Borzymińska, Żebrowski, red. 2003 2: 446). Biurokratyczne innowacje Mk EPP wprowadzają jednak dysonans stylistyczny – *świadectwo zdrowia* uruchamia skojarzenia z *książeczką* lub *kartą zdrowia*.

Oficjalizmy takie jak *aresztować* („Próbowali Go aresztować, lecz bali się ludu” – Mk 12,12) pojawiają się obok tradycyjnego *pojmać*, podobnie jak *składać fałszywe zeznania* („Wprawdzie wielu składało przeciwko Niemu fałszywe zeznania, jednak niezgodne ze sobą” – Mk 14,56) obok *fałszywie świadczyć*. Oboczność ta ma związek z unikaniem powtórzeń, są to więc formy możliwe do przyjęcia.

Uzasadnione stylistycznie kontekstem wypowiedzi są oficjalizmy: *upoważnić* – w ustach przeciwników Jezusa z grona elity prawno-religijnej w scenie konfrontacji na dziedzińcu świątyni („– Jakim prawem czynisz to wszystko? Kto cię do tego upoważnił?” – Mk 11,28), *stawiać zarzuty* – w przesłuchaniu Jezusa przez arcykapłana („– Dlaczego w ogóle nie odpowiadasz na zarzuty, jakie ci się stawia?” – Mk 14,60) czy *domagać się ulaskawienia* – w narracji o sądzie u Piłata („Ale przedniejsi kapłani podmówili tłum, by domagał się raczej ulaskawienia Barabasa” – Mk 15,11). Zbędny jest natomiast zwrot *zwrócić się z zapytaniem* („Piłat zwrócił się do nich z zapytaniem: – Cóż więc [mam począć] z tym, [którego nazywacie] królem Żydów?” – Mk 15,22).

Użycie formy analitycznej *odbyć naradę* zamiast *naradzać się* współbrzmi z jawnym, oficjalnym charakterem zgromadzenia w odróżnieniu od spiskowania w kameralnym gronie („Zaraz rano arcykapłani odbyli naradę ze starszymi, uczonymi i z całym Sanhedrynem” – Mk 15,1).

Wprowadzenie analitycznej formy *dokonać uzdrowienia* wynika z kolei z przesunięcia semantycznego w przekładzie Mk 3,2. BT tłumaczy następująco: „A śledzili Go, czy uzdrowi go w szabat, żeby Go oskarżyć” (w poprzednim zdaniu jest mowa o człowieku „z uschłą ręką”). Mk EPP przekłada zaś: „Żeby móc oskarżyć Jezusa, szpiegowano, czy dokona uzdrowienia w szabat”². Nie tylko

² Na marginesie rozważań poświęconych oficjalizmom można poczynić spostrzeżenie, że charakterystyczne dla tłumaczenia Mk EPP dążenie do dynamizacji wypowiedzi sprawiło, iż

przestawieniem kolejności członów zdania podkreślono tu, że przeciwnicy chcą jedynie przyłapać Jezusa na łamaniu przepisów religijnych – kaleki człowiek znika z pola widzenia, nie liczy się wcale. Uwydatnia to kontrast z postawą Jezusa, który swoimi pytaniami dotyka sedna problemu: „– Godzi się w szabat dobrze czy źle czynić? Uratować człowieka czy zabić?” (w. 4).

Formy analitycznej w zdaniu podrzędnym „czy dokona uzdrowienia w szabat” nie można zastąpić syntetyczną, bo ta ostatnia wymaga obligatoryjnie wyrażonego dopełnienia. Dodatkowo tłumaczom udało się uniknąć częstego powtarzania zaimka *Go / go* (trzykrotnie w BT i BW, gdzie ponadto nie ma rozróżnienia pisowni; w BP zredukowano liczbę zaimków do dwóch: „I podpatrywali, czy uzdrowi go w szabat, aby Go oskarżyć”).

W tłumaczeniu słów Jezusa w Mk 3,27 razi natomiast zwrot *dokonać rabunku*, kojarzący się z policyjnym żargonem: „Tak samo nikt nie zdoła, włamawszy się do domu mocarza, dokonać rabunku, chyba że go najpierw zwiąże i wtedy dopiero obrabuje”). Nieudany jest też zwrot *spełniać wolę Boga*, który powinien brzmieć *wypełniać wolę Boga* („Ktokolwiek bowiem spełnia wolę Boga, ten jest mi bratem, siostrą i matką” – Mk 3,35). Brzmienie to wprowadzono zapewne za BT (*pełnić wolę Boga* jak oficjalizm *pełnić funkcję*), bo BW i BP mają: *czynić wolę Boga*.

Bezkrytyczne użycie czasowników *udać się* zamiast *pójść* i *oddalić się* zamiast *odejść* grozi wywołaniem efektu komicznego. W zakończeniu perykopy o Ostatniej Wieczerzy czytamy: „Odśpiewawszy psalmy, udali się w kierunku Góry Oliwnej” (Mk 14,26). Wyjątkiem jest determinacja Józefa z Arymatei: „dostojny radca Sanhedrynu (...) udał się śmiało do samego Piłata i poprosił o wydanie ciała Jezusa” (Mk 15,43). Odnosząc się do okazji wprowadzenia zaimka określającego *sam*. Zaimek ten uwydatnia szczególne znaczenie osoby, której dotyczy, wyeksponowanie rangi Piłata podkreśla więc jednocześnie siłę motywacji i zdecydowanie Józefa (BT: „Śmiało udał się do Piłata”; BW: „śmiało wszedł do Piłata”; PB: „poszedł odważnie do Piłata”).

Chcąc odróżnić brzmienie własnego przekładu od innych, tłumacze wybierają czasem rozwiązania nieudane. Należy do nich czasownik *napiętnować* (zamiast tradycyjnego *zganić*): „Wreszcie ukazał się Jedenastu spoczywającym przy stole i napiętnował ich niedowiarstwo i twardość serca (...)” (Mk 16,40). Podobnie ocenić można użycie czasownika *upamiętnić*, który występuje w akcentowanej pozycji finalnej i psuje bardzo udany przekład słów Jezusa: „– Amen, powiadam wam: w każdym zakątku ziemi, dokądkolwiek dotrze Ewangelia, opowiadać będą także o tym, co ona uczyniła, aby ją upamiętnić” (Mk 14,9).

Oficjalizmem jest również zwrot *zdać sprawę* w narracji o apostołach, których Jezus rozesłał, powierzając im misję: „Apostołowie zeszli się do Jezusa i zdali sprawę z wszystkiego, co czynili i czego nauczali” (Mk 6,30; błąd składniowy, po-

ucięte zostały implikowane składniowo człony tak przełożonego zdania: „Żeby móc oskarżyć Jezusa, szpiegowano [domyślnie: *Go, by przekonać się*], czy dokona uzdrowienia w szabat”.

winno być „zeszli się u Jezusa”). W BT tekst ten brzmi: „Wtedy Apostołowie zebrali się u Jezusa i opowiedzieli Mu wszystko, co zdziałali (*sic!*) i czego nauczali”. BW rytmizuje frazę orzeczeniami w pozycji anaforycznej i respektuje tradycyjny styl *kai*: „I zeszli się apostołowie u Jezusa, i opowiedzieli mu wszystko, co uczynili i czego nauczali”. Neutralny stylistycznie jest przekład tego miejsca w BP.

Ponieważ była to misja, zrelacjonowanie jej przebiegu i skutków – czyli zdanie sprawy – jest tłumaczeniem adekwatnym semantycznie. Niepokoi jednak skłonność tłumaczy do używania stylu oficjalnego, granicząca z nadużywaniem go, tym bardziej że w tym zdaniu występuje też czasownik *czynili* (zamiast neutralnego *zrobili* jak w BP lub uroczystego *uczynili* jak w BW).

Przejawem obecności stylu urzędowego jest także zwrot *przywołać do porządku* w scenie bardzo ważnej ze względu na kontekst teologiczny, ostrą ripostę Jezusa poprzedza bowiem chrystologiczne wyznanie wiary apostoła Piotra. BW i BT używają tu dwóch czasowników: słabszego *upomnieć* (Piotr) i silniejszego *zgromić* (Jezus), BP odpowiednio – *robić wymówki* i *skarcić*. Tłumacze Mk EPP wybrali za tekstem greckim pełny paralelizm: „A Piotr, wzięwszy Go na bok, zaczął Go przywoływać do porządku. A On, odwróciwszy się, spojrzał na uczniów i przywołał do porządku Piotra, mówiąc: – Idź precz, szatanie! Albowiem nie myślisz o tym, co Boże, ale co ludzkie” (Mk 9,31–33). Można odnieść wrażenie, że odbiorcy nawykłemu do tradycyjnego brzmienia tekstu to innowacyjne tłumaczenie przez ów paralelizm lepiej unaocznia dramatyczny rozdziew między Piotrem a Jezusem.

Pomysłowym rozwiązaniem jest *roślina uprawna* w przypowieści o ziarnku gorczycy (w Mk EPP ładne skądinąd *nasionko*, co jednak stanowi niepotrzebną modyfikację tradycyjnego biblizmu). *Roślina uprawna* zastąpiła *jarzyny*, które ziarenko gorczycy przerasta w Biblii Brzeskiej oraz w Biblii Wujka, Biblii Gdańskiej, BT, BW i BP. Znaczenie tego słowa zmieniło się jednak, źródłosłów się zatarł (zostały w polszczyźnie tylko *zboża ozime* i *jare* oraz *oziminy*), więc *jarzyny* wydają się dzisiejszemu odbiorcy tekstu nie na miejscu. R. Brandstaetter proponuje *ziola*, Nowy Testament tzw. dynamiczny – *ziele*, A. Świderkówna – *rośliny ogrodowe*, Biblia Warszawsko-Praska i Biblia Paulińska – *krzewy*, a ks. T. Węclawski zastępuje *jarzyny* – *warzywami*. W Mk EPP natomiast „nasionko gorczycy (...) wyrasta na największą roślinę uprawną, o tak bujnych gałęziach, że *ptaki niebieskie wiją gniazda* w ich cieniu” (Mk 4,32). Wyrażenie z języka urzędowego lub naukowego współistnieje tu w symbiozie z tradycyjnym biblizmem *ptaki niebieskie*.

Wnioski

Językowy kształt Ekumenicznego Przekładu Przyjaciół współbrzmi z przyjemnym przez tłumaczy modelem odbioru Ewangelii, który za W. Jajdelskim można nazwać modelem egzystencjalnym. W myśl tego modelu „przekaz biblijnej wiary

nie ogranicza się do ustalonego raz repertuaru środków językowych, ale żywi się nieustannie wszystkim, co dociera w jego granice spoza dyskursu objawienia – z rozmaitych podsystemów społecznej komunikacji: oficjalnej i potocznej” (Jajdelski 2003: 180).

Przyjęcie takiego podejścia oznacza, że język biblijnej translacji nie musi odwoływać się wyłącznie do stylistyki wysokiej, używającej języka podniesłego jako jedynego stosownego sposobu wyrażania *sacrum*. Mówienie o rzeczywistości sakralnej, która przenika całą ludzką egzystencję, w naturalny sposób posiłkuje się językiem współczesnym i czerpie z różnych jego rejestrów. Oczywiście nie może to być bezrefleksyjna absorpcja, lecz świadome wybory translatorskie.

Poprzez dobieranie słownictwa spoza skonwencjonalizowanego zestawu leksyki biblijnej autorzy omawianego tłumaczenia pragną także przerwać monotonię rutynowego odbioru, ożywić wrażliwość odbiorców, przytłumioną przez długotrwałe obcowanie z tekstem Pisma Świętego w jednym brzmieniu.

Ekumeniczny przekład Ewangelii według św. Marka modernizuje styl biblijny w duchu zasad określających kształt współczesnych tłumaczeń Pisma Świętego, zgodnie z ich pragmatyczną hierarchią³, podczas gdy w modelu tradycjonalistycznym na czoło wysuwa się kryterium wymagające zachowania powagi i dostojności godnej tekstu sakralnego. Mk EPP odwołuje się natomiast do podstawowej reguły dotyczącej tłumaczenia Pisma Świętego, którą jest postulat przemawiania językiem współczesnym i zrozumiałym, a więc bliskim odbiorcy.

W tłumaczeniu tym zdarzają się językowe usterki oraz nieudane propozycje przekładowe, między innymi chybione przypadki użycia oficjalizmów. Ponadto niektóre innowacje mogą zostać uznane – zwłaszcza przez odbiorców o konserwatywnych oczekiwaniach – za kontrowersyjne bądź niestosowne szczególnie w kontekście osoby Jezusa (np. termin prawny *ubezwłasnowolnić*, kolokwializmy w scenach egzorcyzmów: „wynoś się!”, „zostaw go!”, przytoczenie: „– Zwariował!”).

Samo łączenie komponentów stylu biblijnego, będącego stylem wysokim, z wykładnikami stylów niskich i użytkowych uważa się tradycyjnie za podstawę do uznania tekstu za niespójny stylistycznie. Językoznawcy skłonni są zazwyczaj traktować każdy oficjalizm czy potocyzm jako naruszenie normy polszczyzny biblijnej⁴ i świadectwo braku wyczucia językowego tłumaczy⁵. Ekumeniczny prze-

³ E. Bieńkowska wymienia następujące zasady, które wyznaczają językowo-stylistyczny kształt współczesnych przekładów Pisma Świętego: 1) współczesność i komunikatywność języka, 2) wierność wobec oryginału, 3) poprawność językowa, 4) poszanowanie tradycji i zwyczaju polskiego języka biblijnego, 5) stosowność i godność słowa, 6) oryginalność i indywidualność (Bieńkowska 2002: 142–145).

⁴ E. Bieńkowska zwraca jednak uwagę na sięganie przez współczesnych tłumaczy po „nowe, odświeżające słownictwo do innych odmian stylowych polszczyzny (stylu potocznego, urzędowo-administracyjnego)” (Bieńkowska 2002: 143).

⁵ Zgodne uwagi krytyczne na temat językowej modernizacji translacji biblijnych za pośrednictwem oficjalizmów znaleźć można u wielu badaczy oceniających przemiany współczesnego stylu biblijnego. Wymieńmy tu dla przykładu analizy K. Długosz-Kurczabowej (1998),

kład Ewangelii według św. Marka świadczy jednak o tym, że takie założenie jest niewłaściwe. Nie wystarczy też sporządzić listy form heterogenicznych wobec tradycji stylu biblijnego i odrzucanych automatycznie, bez sprawdzenia, w jakim celu i z jakim skutkiem je wprowadzono. Analiza kontekstów, w których słownictwo oficjalne pojawia się w Mk EPP, pokazuje bowiem, że pod warunkiem umiejętnego użycia elementy tego podsystemu językowego mogą być źródłem udanej modernizacji biblijnej polszczyzny.

Bibliografia

- Bieñkowska D. (2002), *Polski styl biblijny*, Łódź.
- Borzymińska Z., Żebrowski R. (red.) (2003), *Polski słownik judaistyczny. Dzieje, kultura, religia, ludzie*, tomy 1–2, Warszawa.
- Długosz-Kurczabowa K. (1998), *Charakterystyka językowa ekumenicznego przekładu „Ewangelii św. Mateusza”*, „Przegląd Humanistyczny”, z. 4, s. 65–96.
- Jajdelski W. (2003), *Frazeologia w najnowszych przekładach Ewangelii według św. Marka*, „Rozprawy Komisji Językowej”, t. 29, Wrocław, s. 175–184.
- Koziara S. (2005), *Ekumeniczny przekład Nowego Testamentu (2001) w świetle tradycji polszczyzny biblijnej (zagadnienia wybrane)*, [w:] red. S. Mikołajczak, T. Węclawski, *Język religijny dawniej i dziś. Materiały z konferencji Gniezno 3–5 czerwca 2004*, tom 2, Poznań, s. 282–292.
- Koziara S. (2009a), *Frazeologia biblijna w języku polskim*, Łask.
- Koziara S. (2009b), *Tradycyjne biblizmy a nowe polskie przekłady Pisma Świętego (ujęcie filologiczno-normatywne)*, Kraków.
- Kwiecień M. (2013), *Abp Jeremiasz Jan Anchimiuk jako współtłumacz Nowego Testamentu (EPP)*, [w:] red. K. Wojciechowska, W. Konach, *Ku Słowu – ku Kościołowi – ku światu. Księga Pamiętnikowa dedykowana Arcybiskupowi Jeremiaszowi (Anchimiukowi) z okazji 70. urodzin*, Warszawa, s. 187–196.
- Malinowska E. (2013), *Styl – dyskurs – komunikacja urzędowa*, [w:] red. E. Malinowska, Nocoń J., Zydek-Bednarczuk U., *Style współczesnej polszczyzny. Przewodnik po stylistyce polskiej*, Kraków, s. 467–486.
- Matuszczyk B. (2001), *Czy zmierzch polskiego stylu biblijnego?*, [w:] red. B. Zieliński, *Język, literatura i kultura Słowian dawniej i dziś, Część 3 (część językoznawcza)*, Poznań, s. 209–219.
- Matuszczyk B. (2003), *O demetaforyzacji współczesnych przekładów Pisma świętego*, [w:] red. R. Sokolowski, H. Duda, K. Klimkowski, *Warsztaty translatorskie III*, Lublin-Ottawa, s. 129–140.
- Matuszczyk B. (2004), *Dlaczego język współczesnych przekładów Pisma Św. nie jest piękny?*, [w:] red. A. Tomecka-Mirek, *Piękno materialne, piękno duchowe. Materiały z konferencji 19 maja – 21 maja 2003 r.*, Łódź, s. 351–358.
- Matuszczyk B. (2009), *O potrzebie modernizacji języka religijnego w przekładach biblijnych*, [w:] red. Koziara S., Przyczyna W., *Polszczyzna biblijna między tradycją a współczesnością*, t. 2, Tarnów, s. 51–58.
- Szczepińska B. (1999), *O słownictwie polskiego przekładu ekumenicznego Ewangelii św. Mateusza*, [w:] Kreja B. (red.), *Tysiąc lat polskiego słownictwa religijnego*, Gdańsk, s. 223–252.
- Szczepińska B. (2005), *Ewangelie tylekroć tłumaczone... Studia o przekładach i przekładaniu*, Gdańsk.

- Turnau J. (1993), *Wspólny Marek*, [w:] *Ewangelia według św. Marka. Przekład ekumeniczny*, tłum. z języka greckiego: ks. Michał Czajkowski, abp Jeremiasz Jan Anchimiuk, pastor Mieczysław Kwiecień, Jan Turnau – sekretarz Zespołu, Warszawa.
- Walczak B. (1999), *W sprawie języka współczesnych przekładów Biblii*, [w:] red. Z. Adamiak, S. Koziara, *Od Biblii Wujka do współczesnego języka religijnego. Z okazji 400-lecia wydania Biblii ks. Jakuba Wujka*, Tarnów, s. 79–85.
- Wojtak M. (2012), *Styl urzędowy*, [w:] red. J. Bartmiński, *Współczesny język polski*, wyd. IV, Lublin, s. 155–171.
- Zdunkiewicz-Jedynak D. (2008), *Wykłady ze stylistyki*, Warszawa, s. 162–170.

Wykorzystane tłumaczenia biblijne

- Biblia to jest Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Nowy przekład z języków hebrajskiego i greckiego opracowany przez Komisję Przekładu Pisma Świętego* (1975), Warszawa.
- Brandstaetter R. (tłum.) (1980), *Ewangelia według Świętego Marka*, Warszawa.
- Czajkowski M., abp Jeremiasz Jan Anchimiuk, Kwiecień M., Turnau J. (tłum.) (2012), *Ewangelia według św. Marka*, [w:] *Nowy Testament. Ekumeniczny Przekład Przyjaciół. Tłumaczenie z języka greckiego*, Warszawa.
- Węclawski T. (tłum.) (2004), *Dobra nowina według św. Marka*, Poznań.
- Miłosz C. (tłum.) (1984), *Ewangelia według Marka, Apokalipsa*, Paryż.
- Świderkówna A. (tłum.) (1997), *Ewangelia według św. Marka*, Kraków.
- Popowski R. SDB (KUL), Wojciechowski M. (ATK) (tłum.) (1993), *Grecko-polski Nowy Testament. Wydanie interlinearne z kodami gramatycznymi*, Warszawa.
- Nowy Testament. Najnowszy przekład z języków oryginalnych z komentarzem*, Zespół Biblistów Polskich z inicjatywy Towarzystwa Świętego Pawła (opr.) (2008), Częstochowa.
- Nowy Testament. Nowy przekład z języka greckiego na współczesny język polski* (1991), Warszawa.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych*, zespół biblistów polskich z inicjatywy Benedyktynów Tynieckich (opr.) (1989), wyd. IV, Poznań-Warszawa.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych opracował Kazimierz Romaniuk, Pierwszy Biskup Warszawsko-Praski* (1997), Warszawa.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych ze wstępami i komentarzami*, zespół pod redakcją ks. M. Petera (Stary Testament), ks. M. Wolniewicza (Nowy Testament) (1994), tom 3, *Nowy Testament*, Poznań.

Monika Kwiecień

Elements of the official style as means for lexical and stylistic modernization of biblical translation – based on «The Gospel of Mark – private ecumenical translation»

Summary

There are several words and phrases in the above mentioned private ecumenical translation of the Gospel of Mark (Mk EPP, 2012, 1st ed. 1993) which are typical of the official style. Since the vocabulary characteristic of this style has started to spread in modern Polish biblical translations, checking its validity seems to be a worthwhile task for a linguist.

Combining the lexical components of the biblical style, which is classified as the grand style, with elements of the low and plain styles is traditionally considered as an argument to deem such a text stylistically incoherent. Linguists used to treat any official or colloquial expression as violation of the stylistic norm of the Polish biblical language and as evidence of translators' stylistic incompetence. Nevertheless, the contextual analysis of the official vocabulary in the Mk EPP translation indicates that, if skillfully used, elements of the official style may be considered as means for successful modernization of the Polish biblical language.